
Medisinens detektiver

AKTUELT I FORENINGEN

ELLA MÆHLUMSHAGEN

ella.maehlumshagen@legeforeningen.no
Kommunikasjonsavdelingen

Patologer er først og fremst etterforskere. Med autopsi, biopsi og cytologi som redskaper leter de etter svar på medisinske spørsmål. I år feirer Den norske patologforening 100 år.

VARIERT FAG: – Enkelte tenker på patologer som de som bare driver med obduksjon og rettspatologiske undersøkelser, men det er så mye mer enn det, sier patolog og overlege Lars A. Akslen. Foto: Elin Stensvand, UiB

– Dette er kjernen i medisinen. Vi er etterforskere med mikroskopet som viktigste redskap, sier patolog Lars A. Akslen ved Universitetet i Bergen.

– Enkelte tenker på patologer som de som bare driver med obduksjon og rettspatologiske undersøkelser, men det er så mye mer enn det.

Akslen er overlege, patolog og forsker. Han er også professor ved Universitetet i Bergen og leder av Centre for Cancer Biomarkers, CCBio, et senter for fremragende forskning finansiert av Norges forskningsråd. Akslen har selv mottatt Kong Olav Vs Kreftforskningspris.

Akslen er han klar på hvorfor han ble nettopp patolog.

– Det er et systematisk og veldig godt strukturert fag. Siden jeg har en analytisk legning, så passet dette faget for meg.

Han påpeker at faget i medisinstudiet er veldig teoretisk, men at virkeligheten er det motsatte; det er meget konkret og realistisk.

Selv ble han ferdig utdannet lege i 1982, fra Universitetet i Bergen. Etter turnustjeneste i Førde, og på Sjøholt i periode 1982 til 1984, begynte han å jobbe ved Avdeling for patologi, Haukeland universitetssykehus. Fra 1988 har Akslen arbeidet ved Gades institutt ved Universitetet i Bergen.

Her har han drevet med forskning store deler av sin karriere, og har spesialisert seg innen brystkreft.

Kunnskapen om sykdom

For Akslen er patologi den grunnleggende dimensjonen i medisin.

– Det er kunnskap om sykdom. Patologiens ABC er autopsi, biopsi og cytologi, beretter han.

Mange forbinder yrket med rettsvesenet, kriminalitet og brutale handlinger avdekket ved obduksjon. Ifølge Akslen er dette bare en liten del av yrket. Nå er det undersøkelser av vevsprøver og celleprøver som dominerer, ofte med problemstillingen om det er kreft eller ikke. Faget har dessuten beveget seg inn i den molekylære og digitale tidsalder.

Vakker og bisart

Det er mye vakkert i patologien, ifølge Akslen.

– Det er vakkert og bisart på en gang. Det er som kunst. Se for deg et Hubbles-teleskop. Se gjennom det, og du ser fantastiske mønstre. Det vi ser gjennom mikroskopet er vakkert, men ofte bisart – når du tenker på hva det er du ser.

Akslen trekker frem molekylære metoder, når vi snakker om fagets rolle.

– Dette kommer mer og mer, og er et viktig tillegg til mikroskopiske metoder, forklarer han.

– Patologifaget møter flere utfordringer, og hele medisinen har gjennomgått en enorm utvikling, i det jeg vil kalle den molekylære tidsalder. Inntreden av molekylære metoder i diagnostikk og behandling, har preget hele min generasjon. Å trekke det inn i patologifaget og bidra til at vårt fag er del av den utviklingen, har vært viktig for meg, forteller den rutinerte patologen.

Tidlig diagnose og riktig behandling

Når vi snakker om fagets rolle nå og fremover, er det to ting Akslen peker på som viktige.

– Tidlig diagnose og riktig behandling. Det er det viktigste. Det har vi muligheten til, og det er viktige områder der vi kan bidra fra vårt fag, sier han.

Når det gjelder fremtiden er han både optimist og realist.

– Det kommer stadig nye medisiner, og vi får flere biomarkører som kan bidra til å styre behandlingen. Vi blir også eldre, og sykdomsvolumet øker. Det blir viktigere og viktigere med persontilpasset medisin, fortsetter han.

Hva med screening?

Akslen er positiv til det.

– Det er mange avveininger og mye å tenke på, sier han og peker på brystkreft og cervixscreening som to vellykkede og viktige screeningprogram. Begge har ført til bedre prognose etter at programmene begynte.

– Det viktigste er å ta prøver av de riktige tingene, man skal ikke ta unødvendige prøver. Men man skal heller ikke tenke at man skal droppe å ta prøver. Det er vesentlig å ta de rette prøvene på hver enkelt pasient, sier han.

Selv om Akslen er optimist, er det en ting han er sikker på.

– Fremtiden er usikker. Rådet er å gripe dagen, både faglig og privat, avslutter han.

Publisert: 27. mars 2023. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.23.05.15

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 6. juli 2026.